

منهج الیقین (کتاب)

منهج الیقین از محمد بن شاه ابو تراب محمد علی حسینی اصفهانی مشهور به **علاء الدین گلستانه** (۱۱۱۰ ق) شرح فارسی مزجی و مفصلی از نامه **امام صادق علیه السلام** به بارانش، در ۱۰۸۱ ق تدوین و به **همت سید مجتبی صفحی** و **علی صدراپی خویی** تحقیق و تصحیح شده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - معرفی اجمالی
- ۲ - ساختار و محتوای کتاب
- ۳ - روش تحقیق و تصحیح
- ۴ - پیشینه کتاب
- ۵ - شروع بر این رساله
- ۶ - نسخه مورد استناد در این اثر
- ۷ - فهرس
- ۸ - پانویس
- ۹ - منبع

معرفی اجمالی

امام صادق علیه السلام در آن، تکالیف **شیعیان** را در مسائل مختلف دینی و اجتماعی، مشخص کرده است. به همین دلیل، در برخی مصادر از آن به «**وصیت** امام صادق علیه السلام» نیز تعبیر شده است.

ساختار و محتوای کتاب

کتاب با مقدمه‌ای از مصحح، آقای علی صدراپی خویی شروع شده و در ادامه در صفحاتی مولف شناسی از **کلینی** انجام میگیرد و بعد از آن متن کتاب با مقدمه‌ی مولف شروع میشود. **لله** منهج الیقین، گلستانه، سید علاء الدین محمد، ص ۷.

مولف، بر آن بوده که مضامین نامه **امام علیه السلام** را برای فهم عموم مردم و استفاده **مسلمانان**، شرح و توضیح دهد. به همین منظور، او این نامه را به صورت قطعه قطعه آورده است و پس از هر قطعه از آن، ابتدا ترجمه روان آن را آورده است و سپس، مضامین آن را به طور مستوفی، شرح داده، که گاه توضیح وی از هر قسمت، از ده صفحه هم تجاوز می‌کند. وی در اغلب موارد به **آیات** و روایات، استشهاد می‌کند و توضیحات وی، نسبت به روایاتی که ذکر نموده، حجم اندکی از کتاب را در بر می‌گیرد. نثر شرح گلستانه، روان است و با وجود گذشت حدود سیصد و پنجاه **سال** از **زمان** تالیف آن، برای فارسی زبانان امروز نیز قابل درک و فهم است. ادبیات مولف به صورت **وعظ** و **خطابه** و برای استفاده عموم مردم است. به همین منظور، در شرح، از آوردن متن اصلی روایت، خودداری نموده است و اغلب به ترجمه روایت، بسنده نموده است. **سند** روایاتی را حذف کرده، به نکر راوی اول، اکتفا نموده است؛ ولی معمولاً مصداری را که روایت را از آنها گرفته، یاد کرده و در موارد متعددی هم با نکر نام مولف مصدر، اکتفا کرده است.

وی همچنین در ضمن شرح، به بیان **واجبات** و محرمات دینی پرداخته و **آداب** و شریعت را نیز متذکر شده است. او دوستدار خاندان اهل بیت علیه السلام است و به همین دلیل، در جای جای شرح، در **فضائل اهل بیت** علیهم السلام و حقانیت طریق آنها، مطالبی به چشم می‌خورد، و در این موضوع، به منابع **اهل سنت** نیز استشهاد می‌کند و روایات آنها را از کتاب هایشان، نقل می‌کند. به اعترافاتی که دانشمندان اهل سنت درباره حقانیت اهل بیت علیهم السلام دارند، اشاره می‌کند.

او مانند عالمان معاصر خود در **اصفهان**، از استناد به **کلام فلاسفه** و گفتار **عارفان** و استدلال فلسفی، و همچنین آوردن **شعر**، خودداری نموده است و در شرحش در این زمینه‌ها، مطلبی به چشم نمی‌خورد.

عمده منابع و مصادر وی، کتب اربعه روایی **شیعه**، خصوصاً **الکافی**، نیز **نهج البلاغه**، **آثار ابن طاووس** و کتب روایی مشهور دیگر شیعه و گاه اهل سنت است.

روش تحقیق و تصحیح

تصحیح بر اسس تلفیق نسخه‌ها انجام گرفته و موارد **اختلاف** در پاورقی تذکر داده شد.

در تحقیق، سعی شده تمامی ارجاعات مؤلف، بازشناسی شود، نشانی آنها داده شود.

پیشینه کتب

تالیف این شرح در شوال ۱۰۸۱، به پایان رسیده و تا کنون، بنا به گزارش [خان بابا مشار](#)، دو بار در [هند](#) به چاپ رسیده است.

شروح بر این رساله

علاوه بر شرح حاضر شرح دیگری بر نامه از [محمدحسن بن عین علی](#)، از عالمان [قرن سیزدهم](#) هجری وجود دارد که شارح، متن نامه را [تحریر](#) کرده و در لابه لای سطور، مطالب آن را به فارسی ترجمه نموده و در حاشیه، با امضای «منه» قسمت‌هایی از آن را توضیح داده است.

نسخه مورد استفاد در این اثر

تا کنون چندین نسخه خطی از منهج الیقین، شناسایی شده که برای تصحیح و تحقیق، از دو نسخه خطی متعلق به کتابخانه [مسجد اعظم قم](#) و کتابخانه [آیت‌الله گلپایگانی](#)، همراه با نسخه چاپ سنگی بمبئی استفاده شده است.

فهارس

کتاب شامل فهرست روایت، [اعلام](#)، کتب، [اماکن](#)، و فهرست منابع و مأخذ میباشد

پانویس

۱. [↑](#) منهج الیقین، گلستانه، سید علاء الدین محمد، ص ۷.

منبع

نرم افزار جامع الاحادیث، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی.

رده‌های این صفحه: [کتاب شناسی](#) | [کتب حدیثی شیعه](#)